

Рапа В.
студент V курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: д.ю.н., доцент, завідувач
кафедри цивільного права та процесу ТНЕУ
Лукасевич-Крутник І.С.

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ДОГОВОРУ ПОБУТОВОГО ПІДРЯДУ

На сьогоднішній день цивільно-правові підрядні відносини досить часто виникають на практиці, адже їхнє основне призначення - задовольнити інтереси замовника шляхом виконання певних робіт. Одним з договорів підрядного типу є договір побутового підряду, який спрямований на задоволення побутових та інших особистих потреб. Прикладів з життя щодо укладення такого договору є безліч - ремонт автомобіля, встановлення міжкімнатних дверей, встановлення каміна тощо.

Відповідно до ч.1 ст. 865 ЦК України за договором побутового підряду підрядник, який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується виконати за завданням фізичної особи (замовника) певну роботу, призначену для задоволення побутових та інших особистих потреб, а замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу [6]. Терміни «замовник» та «підрядник» є загальними для всіх різновидів підрядних договорів [7, с. 60].

Аналіз вищезазначеної статті свідчить про те, що законодавець по відношенню до цього договору особливу увагу акцентує на особливостях його суб'єктного складу, адже надає не лише перелік сторін договору, а й звертає увагу на їх правовий статус, який є необхідним для того, щоб договір вважався договором побутового підряду. Законодавець визначив дві сторони договору-замовник та підрядник.

В даній ситуації, замовником може виступати виключно фізична особа, яка звертається до підрядника з проханням виконати певну роботу, а результат якої не є призначеним та не пов'язаним з підприємницькою діяльністю, адже такий договір базується на задоволенні виключно побутових та особистих потреб, що є його визначальною ознакою. Що стосується підрядника, то ним може бути виключно суб'єкт підприємницької діяльності. Акцентуючи увагу на статусі підрядника, законодавець наголошує, що підрядником за таким договором виступає лише той суб'єкт, діяльність якого спрямована на виконання певних робіт в силу його виду діяльності, спрямованого на задоволення потреб споживачів таких робіт.

Окрему увагу слід приділити ч.2 і ч.3 ст. 865 ЦК України, згідно з якими договір побутового підряду є публічним договором та до відносин за договором побутового підряду, не врегульованих цим Кодексом, застосовується законодавство про захист прав споживачів. Відповідно до ч.1 ст. 633 ЦК України публічним є договір, в якому одна сторона - підприємець взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожному, хто до неї звернеться (роздрібна торгівля, перевезення транспортом загального користування, послуги зв'язку, медичне, готельне, банківське обслуговування тощо) [6].

Як зазначає Лукасевич-Крутник І.С., «договір побутового підряду є публічним. Тому підрядник за цим договором не має права відмовитись від його укладення за наявності у нього можливостей виконання певної роботи та бере на себе обов'язок здійснювати виконання робіт кожній фізичній особі, яка до нього звернеться; умови договору побутового підряду встановлюються однаковими для всіх замовників. Замовником у договорі побутового підряду може бути фізична особа-споживач у розумінні Закону України «Про захист прав споживачів». Підрядником за цим договором виступає суб'єкт підприємницької діяльності, який виконує певну роботу, призначену для задоволення побутових та інших особистих потреб замовника»[3, с.154].

Аналогічної позиції дотримується також й І. І. Банасевич, зазначаючи, що «оскільки у дефініції ч.1 ст.865 ЦК України йдеться про фізичну особу, яка замовляє виконання роботи задля задоволення своїх побутових та інших особистих потреб, то ця фізична особа не хто інший як споживач. З огляду на те, що ч.3 ст. 865 ЦК України передбачає застосування до правовідносин, що виникають із договору побутового підряду, положень законодавства про захист прав споживачів, правовий статус замовника за даним договором буде визначатись і нормами глави 61 ЦК України, і Законом України «Про захист прав споживачів»[1, с.64].

Варто погодитися з позиціями вищезазначених науковців, адже справді договір побутового підряду слід відносити до споживчих договорів з огляду на його публічно-правовий характер, специфічний суб'єктний склад і призначення виконуваних робіт-задоволення побутових та особистих потреб. В нашому випадку сам замовник виступає споживачем тих робіт, які будуть виконуватися підрядником на основі здійснення останнім підприємницької діяльності.

В даній ситуації справді можемо говорити про те, що сторони договору побутового підряду за своєю суттю є нерівними, однак законодавець задля формування розумного балансу між їх правами та інтересами надав замовнику як споживачу низку додаткових правомочностей для зрівняння правового статусу сторін договору. Прикладом може слугувати закріплення в ст. 10 Закону України «Про захист прав споживачів» додаткових гарантій для споживача у тому випадку, коли підрядник порушує умови договору[5].

На думку М. Д. Пленюк «виключний суб'єктний склад, визначений законодавцем, здебільшого викликає подив. Адже не тільки фізична особа може замовляти виконання певної роботи, яка буде призначена для задоволення особистих потреб. Юридичній особі теж потрібно виконання певного роду робіт, результати яких задовольнятимуть потреби юридичної особи та не матимуть на меті отримання прибутку. Так, для обслуговування клієнтів юридичній особі, перш за все, потрібно облаштувати приміщення, тому юридична особа вправі звернутися до підрядника, який може виготовити меблі для офісу, які і будуть «служити» для споживчих цілей. Метою такого замовлення не буде отримання прибутку, оскільки представники юридичної особи користуватимуться ними самі»[4, с.23].

А. М. Ганчева також дотримується позиції, що «споживачами у договорі побутового підряду можуть бути як фізичні особи, в тому числі й фізичні особи-підприємці, так і юридичні особи, адже відповідно до ст. 91 ЦК України юридична особа може мати такі самі цивільні права і обов'язки, як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині»[2, с.111].

З приводу зазначеного вище можна сказати наступне: 1) юридична особа не може бути згідно ст.855 ЦК України та ст.1 Закону України «Про захист прав споживачів» замовником за договором побутового підряду, а саме тому такі відносини повинні регулюватися іншими цивільно-правовими договорами; 2) оскільки умови договору побутового підряду передбачають використання замовником результатів роботи підрядника виключно для побутових чи особистих цілей за неучасті такого майна в процесі підприємницької діяльності, то в такій ситуації сама договірна конструкція буде іншою.

Проаналізувавши чинне законодавство та наукові підходи до суб'єктного складу договору побутового підряду, можемо виокремити наступні особливості: 1) специфічний суб'єктний склад - замовником виступає виключно фізична особа, а підрядником в такому договорі може виступати як юридична особа-суб'єкт підприємницької діяльності, так і фізична особа-підприємець; 2) замовником може бути фізична особа, яка не використовуватиме одержані від підрядника результати роботи в процесі здійснення підприємницької діяльності; 3) в доктрині цивільного права неодноразово піднімалося питання щодо віднесення юридичних осіб до замовників за договором побутового підряду, однак чинне законодавство досі визначає замовником лише фізичну особу.

Список використаних джерел

1. Банасевич І. І. Договір побутового підряду як вид споживчого договору. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2013. Вип. 33. С. 61–69.
2. Ганчева А. М. Особливості суб'єктного складу у договорі побутового підряду. Приватне право і підприємництво. 2014. Вип. 13. С. 109–112.

3. Лукасевич-Крутник І. С. Юридична природа договору підряду на проведення проектних та пошукових робіт. Університетські наукові записки. 2007. № 1. С. 152–157.

4. Пленюк М. Договір побутового підряду як запорука належного виконання зобов'язань. Підприємництво, господарство і право. 2014. №4. С. 21–24.

5. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. Дата оновлення: 27.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення 09.05.2020)

6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення: 28.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 09.05.2020).

7. Лукасевич-Крутник І. С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт: монографія. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка», 2012. 180 с.

Росінець С.

студентка IV курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доц., доцент

кафедри конституційного,

адміністративного та фінансового права ТНЕУ

Вербіцька М.В.

ОБСТАВИНИ, ЯКІ НЕ ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Стаття 129 Конституції України гласить, що основними засадами судочинства є змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості [1, с.39].

У Господарському процесуальному кодексі України (далі – ГПК України) ця норма знайшла своє відображення у статті 74, яка зазначає, що кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень. Докази подаються сторонами та іншими учасниками судового процесу. Обов'язок доказування поширюється на учасників судового процесу. Господарський суд згідно зі ст. 74 ГПК приймає тільки ті докази, які мають значення для справи [3, с.95].

Доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. В ГПК України визначені такі види доказів: письмові, речові і електронні докази; висновки експертів; показання свідків [2, с.73].

Обставини, які визнаються учасниками справи, не підлягають доказуванню, якщо суд не має обґрунтованих підстав вважати їх недостовірними або визнаними у зв'язку з примусом. Обставини, які визнаються учасниками справи, можуть бути зазначені в заявах по суті справи, поясненнях учасників справи, їх представників.

Відмова від визнання обставин приймається судом, якщо сторона, яка відмовляється, доведе, що вона визнала ці обставини внаслідок помилки, що має істотне значення, обману, насильства, погрози чи тяжкої обставини, або що обставини визнано у результаті зловмисної домовленості її представника з іншою стороною. Про прийняття відмови сторони від визнання обставин суд постановляє ухвалу. У разі прийняття судом відмови сторони від визнання обставин вони доводяться в загальному порядку [2, с.74].

Обставини, визнані судом загальновідомими, також не потребують доказування.

Перелік загальновідомих фактів законом не визначений, оскільки він швидкозмінний залежно від подій у державі та світі загалом. Можливість визнання факту загальновідомим надано суду і залежить, перш за все, від його правосвідомості. За загальним правилом, загальновідомими